

Є.М. Подтергера

МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЦИВІЛЬНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ: РЕЗУЛЬТАТИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Світовий досвід кадрової політики засвідчує соціально-економічну доцільність залучення у збройні сили цивільних фахівців – професіоналів з вищою освітою, а відтак, й особливу актуальність військово-професійної підготовки студентів цивільних вищих навчальних закладів (ВНЗ) для військового резерву держави і вдосконалення організаційно-управлінської інфраструктури означеної підготовки.

Актуальність проблеми створення ефективної, необтяжливої для держави системи підготовки військового резерву, зазначеної у Стратегічному оборонному бюлетені України на період до 2015 року (Білій книзі України), підтверджена в ухваленій урядом у 2006 р. за поданням Міністерства оборони Постанові №1426 „Про структуру військового резерву людських ресурсів”, яка започаткувала організацію роботи щодо створення нової структури військового резерву, механізму підготовки й накопичення резервістів, з метою виконання Програми реформування Збройних Сил України (ЗСУ) і переходу до комплектування військовослужбовцями за контрактом у сучасних умовах євроінтеграційного курсу держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій військових педагогів (О.О.Безносюка, Г.А.Кабаковича, М.І. Науменка, М.І.Нещадима, В.О.Ройляна, І.О. Хорева, В.П. Чабаненка, В.В.Ягупова та ін.) засвідчив, що питання військово-професійної підготовки студентів

досліджувалися в різних аспектах: концептуальному [10], соціально-економічному [4], методичному [19], діагностувальному [1], пошуку шляхів її вдосконалення [15] та педагогічних основ підвищення її ефективності [17]. Однак ці дослідження стосувалися окремих педагогічних проблем військово-професійної підготовки студентів на військових кафедрах цивільних ВНЗ і залишали поза увагою її організаційно-управлінські аспекти, зокрема проблеми організації означеної підготовки в нових централізованих навчальних підрозділах, в яких одночасно проходять військово-професійну підготовку студенти багатьох цивільних ВНЗ. Окрім того, вплив вимог Болонського процесу в цих дослідженнях також не враховувався.

Вивчення праць науковців щодо нових напрямів удосконалення організаційно-управлінських систем у професійній освіті (В.Д. Беліловського, В.І. Бондара, К.Я. Вазіної, В.Є.Воловник, Г.М.Закорченної, В.А. Козакова, Н.Л.Коломинського, В.В.Крижка, Є.М. Павлютенкова, В.І.Маслова, Ю.Н.Петрова, В.П. Симонова, О.С.Цокур, Т.І.Шамової, В.В.Шаркунової та ін.) засвідчило єдність учених у тому, що педагогічний менеджмент як нова парадигма управління в освіті і сучасна теорія управління педагогічними системами, адекватна закономірностям розвитку ринкової економіки, в основу якої покладені принципи і механізми, що панують у

менеджменті розвинутих країн світу, забезпечить ефективність навчально-виховного процесу за умов одночасного врахування передового досвіду сучасного міжнародного менеджменту й особливостей попереднього розвитку та сучасного стану національної освіти, менталітету й поведінкової характеристики тих, хто навчається, а також тривалості процесу перетворень в освіті [2; 3; 5; 9; 16; 18; 20].

Серед основних принципів педагогічного менеджменту дослідники виділяють такі: соціальної детермінації, гуманізації і психологізації, науковості й компетентності, інформаційної достатності, аналітичного прогнозування, оперативного регулювання, зворотного зв'язку, послідовності й перспективності, єдності централізму і демократії, стимулювання й уваги до кадрів, правової пріоритетності й законності, фінансово-економічної раціональності й ділової ініціативи тощо [9:78; 18:248-256].

Проте в науковій сфері менеджменту загальновідомо, що ефективність сучасного менеджменту в розвинутих країнах світу ґрунтується на нових концептуальних підходах і новому методі мислення, що поєднуються загальним поняттям “логістика” [8: 5,7]. А педагогіка, за Б.Т.Лихачовим, завжди прагнула відповідати вимогам прогресивного розвитку людини й суспільства [7: 22].

Саме логістичний підхід, логістичний менеджмент репрезентує світовий досвід як стратегічну зброю в організаційно-управлінських перетвореннях і наголошує, що стратегічне значення логістики, логістичного менеджменту в останні роки суттєво зросло і продовжує прогресувати, і логістика, як теоретична концепція і як практичний керівний

інструмент удосконалення організаційно-управлінських систем дуже активно й швидко розповсюджується [6: 5; 11:9; 20:12].

У дослідженні В.Є.Воловник [3] й було визначено сутність і обґрунтовано актуальність логістичного підходу до організації управління й контролю якості професійної підготовки саме в сучасних умовах поступової інтеграції та адаптації до Європейського простору вищої освіти, проведено порівняльний аналіз традиційної та логістичної концепції організації і управління процесом навчання у вищих навчальних закладах, виокремлено основні принципи логістичного педагогічного менеджменту: інтеграції та інтегрального цілепокладання, системності, рівневого розподілу для формалізації наукових розробок, ієрархії використання педагогічної системи, переходу від часткових завдань до загальної оптимізації, творчого підходу, необхідності аналізування дидактичних ланцюжків з кінця процесу, компромісів і гармонізації інтересів учасників інформаційних процесів, зумовленості результатів діяльності раціональністю організації руху потоків інформації тощо [3: 141-145; 11: 12-13,17].

Отже на логістичному підході повинна ґрунтуватися й ефективність педагогічного менеджменту, зокрема управління військово-професійною підготовкою студентів ВНЗ та її організації в навчальних підрозділах, насамперед, у нових централізованих структурах, в яких одночасно навчаються студенти багатьох цивільних ВНЗ. Адже централізація є одним із засобів реалізації логістичних принципів інтеграції та інтегрального цілепокладання, системності, творчого підходу, компромісів і гармонізації

інтересів учасників процесів.

Цілями й завданнями даного дослідження є: 1) удосконалення організаційно-управлінської інфраструктури системи військово-професійної підготовки студентів цивільних ВНЗ на основі використання принципів логістики й педагогічного менеджменту; 2) розробка й реалізація в дослідницько-експериментальному режимі структурно-функціональної моделі організації військово-професійної підготовки студентів багатьох цивільних ВНЗ, з урахуванням сучасних вимог реформування ЗСУ й модернізації вищої освіти.

Вдосконалення системи управління і організації військово-професійної підготовки студентів на основі зазначених принципів логістики і педагогічного менеджменту дозволило побудувати її організаційно-управлінську інфраструктуру за чотирма рівнями: I - *глобально стратегічним*, II - *локально-стратегічним (оперативно-стратегічним)*, III - *загально-тактичним (оперативно-тактичним)* і IV - *локально тактичним*; визначити зміст основних функцій виконавчих структур і виконавців: *планування, керівництва, контролю, коригування*.

Під час розробки експериментальної методики військово-професійної

підготовки студентів цивільних ВНЗ і відповідної структурно-функціональної моделі ми спиралися на властиву як логістиці, так і педагогічним дослідженням методологію аналізу й синтезу щодо оптимізації процесів, найважливішою умовою якої є дотримання організаційної і змістової (технологічної, інформаційної тощо) єдності цих процесів, і на подані вище принципи логістичного педагогічного менеджменту. При цьому ми мали на увазі, що, за концептуальними положеннями логістики, підсумок оптимізації не є сумою ефектів, що досягаються завдяки вдосконаленню окремих ланок, а є результатом оптимізації всієї організаційно-управлінської системи як єдиного цілого.

Виходячи із зазначеного, ми розглянули два пов'язані між собою аспекти інфраструктури системи управління і організації військово-професійної підготовки студентів – організаційно-структурний і змістовий.

Взаємозв'язок організаційно-структурного аспекту військово-професійної підготовки студентів ВНЗ зі змістовим аспектом цієї підготовки наочно подано у структурно-функціональній моделі її організації (див. рис.1).

Таблиця 1

Змістовий аспект функціонального блоку моделі організації військово-професійної підготовки (ВПП) студентів ВНЗ

Етапи і рівні організації підготовки	Виконавчі структури і виконавці	Організаційно-управлінські функції виконавчих структур			
		Планування	Керівництво	Контроль	Коригування

<p style="text-align: center;">I Глобально-стратегічний</p>	<p>Департамент вищої освіти МОНУ Департамент кадрової політики та військової освіти МОУ</p>	<p>Довгострокове планування (на 10-15 років). Стратегія розвитку освіти. Стратегія реформування ЗСУ за потребами держави в мобілізаційних ресурсах. Перелік військово-облікових спеціальностей . Визначення стратегії ВПП на глобальному рівні. Встановлення чисельності студентів за джерелами і обсягом фінансування. Формування замовлень на підготовку офіцерів запасу.</p>	<p>Керування процесом реформування ЗСУ і модернізації вищої освіти в контексті інтеграції в ЄС. Створення умов для цивільного контролю за проходженням ВПП. Визначення ВВНЗ та інших ВНП, в яких студенти ВНЗ проходять ВПП. Доведення завдань ВНЗ, ВВНЗ, ВНП, регламентування їх роботи. Розробка і організація процедури впровадження стандартів ВПП, нормативних та інструктивних документів, інформаційно-методичних матеріалів.</p>	<p>Контроль за дотриманням законодавства. Демократичний цивільний контроль над ЗСУ. Контроль стану бойової та мобілізаційної готовності, боєздатності сил підтримки - стратегічних резервів ЗСУ. Контроль виконання стандартів ВПП і завдань ВНЗ, ВВНЗ, ВНП.</p>	<p>Стратегічна координація планів ВПП студентів цивільних ВНЗ. Аналіз результатів контролю. Корекція стандартів ВПП, нормативних та інструктивних документів за результатами контролю.</p>
---	---	---	--	--	--

<p style="text-align: center;">П Локально стратегічний (оперативно-стратегічний)</p>	<p>Ректорат ВНЗ, командування ВВНЗ, ВНП, навчальні відділи, факультети підготовки офіцерів запасу (ФПОЗ) при ВВНЗ; військові факультети ВНЗ</p>	<p>Середньострокові планування (на 2-5 років). Вивчення нормативних та інструктивних документів, інформаційно- методичних матеріалів. Визначення стратегії ВПП на оперативному рівні. Укладання договорів між МОУ та ректором ВНЗ про ВПП студентів у ВВНЗ або інших ВНП. Розробка і подання на розгляд у МОУ проекту стандартів ВПП: кваліфікаційно ї характеристик и і професійної програми підготовки офіцерів запасу. Розробка навчальних планів, робочих навчальних програм, структурно- логічної схеми ВПП.</p>	<p>Забезпечення впровадження стандартів ВПП і вимог нормативних та інструктивних документів. Регламентування роботи підрозділів ВНЗ і ВВНЗ, зокрема терміну приймання та розгляду у ВВНЗ документів студентів цивільних ВНЗ. Керування проведенням конкурсного і професійного психологічного відбору студентів відбірковою комісією та спеціалістами - психологами ВВНЗ, організацією додаткового медичного обстеження студентів. Розробка інструктивно - методичних документів. Координація розробки методичних матеріалів. Підтримка впровадження нових педагогічних технологій.</p>	<p>Оцінка рівня успішності навчання студентів, їх фізичної підготовки, засвоєння програми допризовної підготовки і професійної програми підготовки офіцера запасу. Визначення рейтингу (конкурсного і навчального) студентів (окремо за кожною військово- обліковою спеціальністю)</p>	<p>Координація планів ВПП. Облік і аналіз результатів. Корекція інструктивно- методичних документів і матеріалів, навчальних планів, робочих навчальних програм, структурно- логічної схеми ВПП студентів ВНЗ. Корекція діяльності.</p>
--	---	---	--	--	---

<p style="text-align: center;">Ш Загально тактичний (оперативно-тактичний)</p>	<p>Викладачі військових кафедр ВНЗ, кафедр факультеті в підготовки офіцерів запасу ВВНЗ, факультеті в інших військово-навчальних підрозділів (ВНП) і навчальних центрів</p>	<p>Середньо – і короткостроков е планування (до 2-5 років). Вивчення нормативних та інструктивних документів, інформаційно-методичних матеріалів. Визначення загальної тактики ВПП студентів ВНЗ та системи знань і вмінь, якими повинен володіти офіцер запасу ЗСУ для виконання службово-бойових функцій і типових задач діяльності. Складання індивідуальних планів викладачів. Вивчення особового складу взводу студентів. Вибір методів і форм проведення навчальних занять.</p>	<p>Забезпечення когнітивної активності студентів. Підкріплення їхньої мотивації ВПП. Керування навчально-виховним процесом на заняттях і розробка навчально-методичних матеріалів для його забезпечення, зокрема тестів об'єктивного контролю рівня ВПП студентів. Керування й організація циклів практичного навчання на військовому полігоні за схемою: водіння ⇔ ⇔ стрільби ⇔ виконання тактичних завдань ⇔ підривні роботи. Реалізація запланованих організаційно-управлінських заходів, форм і методів проведення і контролю занять. Оптимізація ВПП - відбір оптимальних для даного</p>	<p>Тестування студентів (відбіркові у ВНП, ФПОЗ - для визначення рівня знань з допризовної підготовки; навчальні - для визначення рівня ЗУН, що забезпечують виконання службово-бойових функцій; залікові - для визначення рівня якості ВПП). Контроль практичного виконання фізичних вправ (за одну спробу) відповідно до вимог Настанови з фізичної підготовки у ЗСУ.</p>	<p>Координація планів ВПП та індивідуальних планів викладачів. Облік і аналіз результатів контролю навчальної діяльності студентів. Корекція навчально-методичного забезпечення занять. Корекція діяльності відповідно до висновків взаємокоригування. Корекція сформованих знань і вмінь студентів.</p>
<p>"Наука і освіта", № 1-2, 2007</p>					

<p style="text-align: center;">IV Локально-тактичний</p>	<p>Студенти цивільних ВНЗ</p>	<p>Середньо (до 2,5 років) – і короткострокове самопланування ВПП. Постановка студентом власної цілі ВПП. Розробка програми дій. Вибір методів досягнення цілі.</p>	<p>Самоуправління ВПП за етапами реалізації розробленої програми дій. Виділення часу на самопідготовку та її організація. Вибір тем для самостійного вивчення. Підтримка самомотивації ВПП.</p>	<p>Самоконтроль виконання етапів розробленої програми дій. Самоаналіз ре-зультатів контролю на заняттях і досягнутих результатів якості ВПП за етапами програми дій.</p>	<p>Взаємокоригування - корекція програми самопідготовки за результатами самоаналізу і консультацій з викладачами.</p>
--	-------------------------------	---	---	--	---

Метою даної моделі є організація військово-професійної підготовки (ВПП) студентів ВНЗ для кадрового резерву ЗСУ.

Модель складається з наступних блоків: структурного, функціонального, критеріально-діагностувального і блоку організаційно-педагогічних умов ВПП і наочно демонструє взаємозв'язки цих блоків та їх взаємну впливовість. В основу даної моделі покладено

визначення й урахування чинників, що впливають на систему організації означеної підготовки в сучасних умовах військового реформування і модернізації вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів в Україні [12; 14].

Структурний блок моделі містить визначені організаційно-управлінські рівні, які в часовому вимірі виступають етапами організації ВПП. Окрім того,

цей блок встановлює відповідність означених рівнів та виконавчих структур, які на кожному етапі (рівні) здійснюють організаційно-управлінські функції, котрі відбиваються у функціональному блоці моделі; і наочно демонструє (через функціональний блок) взаємозв'язки та взаємну впливовість цих виконавчих структур та виконавців як вертикальну управлінську гілку.

Горизонтальні управлінські гілки наочно продемонстровано як взаємозв'язки між структурним і функціональним блоками моделі на кожному визначеному рівні організації ВПП.

У функціональному блоці моделі подаються основні організаційно-управлінські функції виконавчих структур і виконавців (планування, керівництво, контроль, коригування) в усіх горизонтальних гілках управління, виявляються прямі та зворотні взаємозв'язки, взаємозалежність і взаємна впливовість означених функцій. У зазначеному блоці наочно демонструється, яким саме чином ці зв'язки трансформуються у вертикальну управлінську гілку – через функції керівництва й контролю на вищому рівні до функції планування на більш низькому; підкреслюється принципова однаковість структури організаційно-управлінських функцій виконавчих структур і виконавців на всіх рівнях, за виключенням локально тактичного.

Зворотний зв'язок у горизонтальних управлінських гілках здійснюється через їхні функції таким чином: коригування \Rightarrow наступне планування \Rightarrow керівництво наступним циклом ВПП \Rightarrow контроль результатів наступного циклу ВПП \Rightarrow нове коригування.

Зауважимо, що на локально

тактичному рівні, де виконавцями виступають, насамперед, самі студенти, перевага надається функціям самопланування, самокерування і самоконтролю, тільки функція коригування передбачає обов'язкові консультації з викладачем з урахуванням результатів контролю, який здійснює викладач. Відтак, функція коригування трансформується у функцію взаємокоригування, оскільки за її результатами коригується діяльність не тільки студента, але й викладача.

Зворотний зв'язок у вертикальній гілці управління здійснюється через оцінку загального результату організації ВПП – рівня якості військово-професійної підготовки студентів ВНЗ, тобто через критеріально-діагностувальний блок моделі. Означені результати враховуються у функціях коригування на кожному організаційно-управлінському рівні, і, таким чином, залучаються у прямі та зворотні функціональні зв'язки кожної горизонтальної гілки управління.

Критеріально-діагностувальний блок структурно-функціональної моделі організації ВПП, поданої на рис.1, містить критерії і показники якості військово-професійної підготовки студентів ВНЗ, визначені у праці [13], та методи їх оцінювання з урахуванням вимог Болонського процесу стосовно шкали оцінювання ECTS. Загальна система перерахування балів під час оцінювання рівнів військово-професійної підготовки (високого, середнього, задовільного й низького) та їх якісна характеристика подані у праці [14].

Щодо блоку організаційно-педагогічних умов ефективності ВПП, що враховують сучасні вимоги військового реформування й

модернізації вищої освіти в контексті Болонського процесу і які були визначені й обґрунтовані у праці [12], та їхніх взаємозв'язків з іншими блоками, то, як видно з поданої моделі, реалізація організаційно-педагогічних умов здійснюється, в основному, на локально-стратегічному, загально-тактичному і локально-тактичному рівнях, а глобально стратегічного рівня стосується тільки опосередковано – через вплив результатів ВПП на функції виконавчих структур цього рівня за каналом зворотного зв'язку.

Змістовий аспект організації військово-професійної підготовки студентів ВНЗ конкретизований, за аналізом керівних та інструктивних документів, а також власного досвіду, в характеристиці організаційно-управлінських функцій: планування, керівництва, контролю й коригування, які на кожному рівні інфраструктури мають специфічний характер, оскільки на кожному рівні вирішуються власні завдання щодо організації ВПП (див. табл. 1).

Змістовий аспект безпосередньо військово-професійної підготовки студентів цивільних ВНЗ відбивається у змісті службових функцій щодо підтримання бойової готовності взводу; керівництва взводом під час виконання завдань з бойової та гуманітарної підготовки; здійснення заходів щодо експлуатації, обслуговування і збереження озброєння, техніки взводу; організації виховної роботи в підрозділі; керівництва службою військ і зміцнення військової дисципліни; підтримання внутрішнього (статутного) порядку в підрозділі; зразкового виконання обов'язків у повсякденній діяльності офіцера; а також у змісті відповідних функціям завдань військово-професійної підготовки та змісті вмінь, необхідних

для їх виконання, і знань, на основі яких формуються відповідні вміння студентів ВНЗ.

Експериментальна апробація розробленої структурно-функціональної моделі організації військово-професійної підготовки студентів цивільних ВНЗ тривала впродовж трьох навчальних років на базі нової централізованої навчальної структури при ВВНЗ - факультеті підготовки офіцерів запасу. Педагогічний експеримент було проведено поетапно у дві серії для підвищення достовірності результатів дослідження.

Констатувальний етап кожної серії здійснювався на початку ВПП з метою встановлення реального вихідного стану справ щодо загальної початкової підготовки студентів цивільних ВНЗ за сформованістю чотирьох пропедевтичних критеріїв, вагомість яких була визнана експертами однаковою: початкового навчального рейтингу студента, рівня фізичної підготовленості, рівня знань з допризовної підготовки, початкової сформованості військово важливих якостей. На констатувальному етапі було також організовано попереднє консультативне орієнтування студентів ВНЗ щодо вибору майбутньої військово-облікової спеціальності.

Дані констатувального етапу першої серії експерименту засвідчили, що задовільний рівень загальної початкової підготовки, за підсумком зазначених пропедевтичних критеріїв, мали 45,4% студентів контрольної групи і 51,8% студентів експериментальної групи, середній рівень був зафіксований у 49,1% студентів контрольної і в 48,2% студентів експериментальної групи, високий рівень засвідчили в 5,5% студентів контрольної групи і жоден – студент експериментальної. У другій

серії розподіл студентів за рівнями початкової підготовки був таким: задовільний рівень було зафіксовано у 39,2% студентів контрольної та в 43,7% студентів експериментальної групи, середній - у 56,9% студентів контрольної та в 54,2% студентів експериментальної групи, високий - у 3,9% студентів контрольної та у 2,1% студентів експериментальної групи.

Отже проведена на констатувальному етапі дослідницька робота засвідчила, що загальний стан початкової підготовки студентів контрольних та експериментальних груп був достатньо близьким. Найбільша різниця між порівняльними групами в першій серії складала 6,4%, а у другій – 4,5%, що не було суттєвим, оскільки ця різниця була на користь контрольних груп студентів. Встановлення ступеня однорідності складу порівняльних груп стало підґрунтям можливості їх застосування під час формувального експерименту.

Формувальний етап кожної серії експерименту здійснювався впродовж усього періоду військово-професійної підготовки студентів двох послідовних років навчання з метою перевірки ефективності визначених організаційно-педагогічних умов ВПП, шляхів і засобів їх реалізації у процесі навчання.

Для цього у критеріально-діагностувальному блоці моделі організації ВПП студентів ВНЗ було передбачено й визначено методом експертного оцінювання чотири критерії якості ВПП: військово-професійна усталеність студентів, когнітивно-мотиваційна достатність, практична командирська навченість і військово-професійна мобільність майбутніх офіцерів резерву, характеристика яких подана у праці [13].

Основними методами оцінювання

показників критеріїв якості військово-професійної підготовки студентів були оцінні судження викладачів, навчальний рейтинг студентів за змістовими модулями інтегрованих навчальних дисциплін та аналіз його змін, оцінки успішності проходження військових зборів і комплексних іспитів та загальновідомі психодіагностичні тести або їхні окремі шкали, перевірені на надійність і валідність, а також результати соціометрії, опитування і анкетування.

У результаті формувальних серій експерименту відбулися відчутні позитивні зміни в підготовці студентів експериментальних груп порівняно з контрольними. Так, високий рівень якості військово-професійної підготовки за всіма критеріями наприкінці першої формувальної серії був зафіксований у 25% студентів експериментальної групи (на початку цього рівня не було в жодного студента) і в 7,3% студентів контрольної групи (на початку було 5,5%); а наприкінці другої серії – у 29,2% студентів експериментальної групи (на початку було у 2,1%) і в 9,8% студентів контрольної групи (було 3,9%). Кількість студентів середнього рівня підготовки в експериментальній групі під час першої формувальної серії зросла із 49,2% до 53,6%, у контрольній – із 49,1% до 50,9%, а під час другої формувальної серії в експериментальній групі зросла з 54,2% до 58,3%, а в контрольній зменшилася з 56,9% до 54,9%; тобто загалом зміни були незначними, але на користь експериментальних груп. На задовільному рівні військово-професійної підготовки наприкінці першої формувальної серії в експериментальній групі залишилося 21,4% студентів (на початку було 51,8%), тоді як у контрольній групі -

41,8% студентів (було 45,4%); наприкінці другої формувальної серії результати виявилися ще кращими: в експериментальній групі на задовільному рівні залишилося тільки 12,5% студентів (на початку було 43,7%), а в контрольній групі - 35,3% студентів (було 39,2%).

Аналіз експериментально одержаних результатів за критерієм F^* Фішера підтвердив їхню статистичну значущість на рівні $p \leq 0,01$, прийнятому у психолого-педагогічних дослідженнях, при даних обсягах вибірок; відтак, правомірність висунутої гіпотези щодо підвищення результативності військово-професійної підготовки студентів ВНЗ під час реалізації нової методики її організації і відповідної структурно-функціональної моделі.

Висновки з даного дослідження: 1) уточнено організаційно-управлінську інфраструктуру системи військово-професійної підготовки студентів цивільних ВНЗ; 2) удосконалено на основі використання принципів

логістики й педагогічного менеджменту систему управління процесом цієї підготовки; 3) розроблено й апробовано в дослідницько-експериментальному режимі структурно-функціональну модель організації військово-професійної підготовки студентів ВНЗ, в якій ураховуються сучасні вимоги військового реформування й модернізації вищої освіти в контексті Болонського процесу; 4) доведено за результатами педагогічного експерименту, проведеного в новій централізованій навчальній структурі при ВВНЗ – факультеті підготовки офіцерів запасу дієвість розробленої моделі організації військово-професійної підготовки студентів ВНЗ.

Перспективи подальшого розвитку проблеми вбачаються в розробці технології військово-професійної підготовки студентів цивільних ВНЗ, відповідно до вимог Болонського процесу, на базі даної апробованої моделі її організації.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Безносюк О.О.* Система модульно-рейтингового контролю успішності студентів (на матеріалах підготовки офіцерів запасу у вищих навчальних закладах): Автореф. дис... к. пед. наук: 13.00.04. / Військовий ін-т Київ. ун-ту. ім. Т.Шевченка. – К., 2001. – 22 с.
2. *Вазина К.Я., Петров Ю.Н., Белиловский В.Д.* Педагогический менеджмент. – М., 1987. – С. 5 – 39.
3. *Воловник В.Є.* Логістичний підхід до організації управління і контролю якості навчального процесу у вищій школі // Наука і освіта: Науково-практичний журнал ПНЦ АПН України. – Одеса, 2005. – № 7-8. – С.141 – 145.

4. *Кабакович Г.А.* Социально-экономические аспекты подготовки военных специалистов в гражданских вузах // Военная мысль. – 1995. – №6. – С.65–73.
5. *Коломінський Н.Л.* Психологія педагогічного менеджменту: Навчальний посібник. – К.: МАУП, 1996. – 176 с.
6. *Крикавський Є., Гринів Н., Таранський І.* Логістика та розвиток організацій. – Львів: Держ. ун-т “Львівська політехніка”, 1999. – 148 с.
7. *Лихачев Б.Т.* Сущность, критерии и функции научной педагогики // Педагогика – 1997. – № 6 – С. 21-26.
8. *Логистика: Учебник / Под ред.*

Б.А.Аникина. – М.: ИНФРА-М, 2-е изд. доп. – 2000. – С. 4 – 50.

9. *Маслов В.І., Шаркунова В.В.* Принципи менеджменту в установах освіти // *Освіта і управління.* – 1997. – №1. – С.77 – 94.

10. *Науменко М.І., Нецадим М.І.* Концептуальні основи інтеграції військової і цивільної освіти // *Матер. VI Міжнар. наук.-метод. конф. “Проблеми та шляхи розвитку вищої технічної освіти”.* – К.: “Політехніка”, 2002. – С. 34–46.

11. *Пономарьова Ю.В.* Логістика: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 192 с.

12. *Подтергера Є.М.* Визначення організаційно-педагогічних умов професійної підготовки офіцерів запасу // *Наука і освіта: Науково-практичний журнал ПНЦ АПН України.* – Одеса, 2005. – № 7-8. – С.168-173.

13. *Подтергера Є.М.* Критерії і показники ефективності функціонування системи підготовки офіцерів резерву ЗСУ // *Матер. міжвуз. наук.-практ. конф. “Сучасні напрями розвитку Сухопутних військ ЗСУ”.* – Одеса: ОІСВ, 2006.

14. *Подтергера Є.М.* Упровадження елементів кредитно-модульної технології в систему професійної підготовки офіцерів запасу у ВВНЗ // *Педагогіка і психологія: Науковий вісник Чернівецького національного ун-ту ім. Ю. Федьковича: Зб. наук. праць.* –

Чернівці: “Рута”, 2006. – Вип.287. – С. 198 – 208.

15. *Ройлян В.А., Бугайів С.В.* Пути совершенствования подготовки офицеров запаса в Украине // *Матер. міжнар. конф. “Удосконалення підготовки фахівців”.* – Одеса, МОНУ НМЦ ВО, “Місто майстрів”, 2000. – С. 218 - 219.

16. *Симонов В.П.* Педагогический менеджмент: 50 НОУ-ХАУ в управлении педагогическими системами. – М.: Педагогическое общ. России, 1999.– 430с.

17. *Хорев І.О.* Педагогічні основи підвищення ефективності військової підготовки студентів у вищих закладах освіти: Автореф. дис... к. пед. наук: 20.02.02. / Київський військовий гуманітарний ін-т. – К., 1998. – 19 с.

18. *Цокур О.С.* Педагогічний менеджмент / *Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник.* – Одеса: ПДПУ ім. К.Д. Ушинського. – 2002. – С. 222-272.

19. *Чабаненко В.П.* Формування методичних умінь у студентів кафедр військової підготовки вищих цивільних закладів освіти // *Військова освіта: Зб. наук. пр.* – К.: НМЦВО МОУ. – № 11. – 2003. – С. 196-201.

20. *Bowersox D.J., Closs D.J.* *Logistical Management. The Integrated Supply Chain Progress.* – The McGRAW-HILL Companies, inc. New York, 1996.– P.12-23.

Подано до редакції 5.02.07

РЕЗЮМЕ

В статье уточнена организационно-управленческая инфраструктура системы военно-профессиональной подготовки студентов гражданских высших учебных заведений; на основе принципов логистики и

педагогического менеджмента усовершенствована система управления процессом этой подготовки. Разработана и апробирована структурно-функциональная модель организации военно-профессиональной

подготовки студентов, в которой учитываются современные требования военного реформирования и модернизации высшего образования в контексте Болонского процесса. Эффективность разработанной модели подтверждена результатами педагогического эксперимента, проведенного на факультете подготовки офицеров запаса.

SUMMARY

The article specifies the organizational and administrative infrastructure of the system of professional military training at civil institutions of higher education. The control system of this training process is enhanced on the basis of logistic and pedagogical management principals. The author developed and approved the structural and functional model of organization of professional military education. Actual requirements to military reforming and modernization of high education in context of Bologna's process are taken into consideration in this model. Efficacy of the developed model is confirmed by results of pedagogical experiment held at the department of training reserve officers.